

До: Г-жа Лаура Кодруца Къовеша

Главен прокурор на Европейската прокуратура (EPPO)

За сведение: Г-н Андрус Ритер

Заместник-главен европейски прокурор Европейска прокуратура (EPPO)

КОПИЕ ДО:

- 1. Г-Н МАЙКЪЛ МАКГРАТ** Европейски комисар по демокрация, правосъдие върховенство на закона и защита на потребителите, Европейска комисия
- 2. Г-ЖА ХЕНА ВИРКУНЕН** Заместник председател, технологичен суверенитет, сигурност и демокрация Европейска комисия
- 3. Г-Н МАРОШ ШЕФЧОВИЧ** Европейски комисар по търговия и икономическа сигурност, междуинституционални отношения и прозрачност Европейска комисия
- 4. ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА КОМИСИЯТА LIBE** Комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи Европейски парламент
- 5. ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА DRFMG (Група за наблюдение на демокрацията, върховенството на закона и основните права)** Комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (LIBE) Европейски парламент

ДАТА: 15 април 2026 г.

МЯСТО: гр. София, България

ОТНОСНО: Съвместна позиция на представители на гражданското общество относно оттеглянето на кандидатури за Европейски прокурор

ОТ: Коалиция от български неправителствени организации, работещи в областта на върховенството на правото, правата на човека, борбата с корупцията и доброто управление (пълен списък по-долу)

УВАЖАЕМА Г-ЖО ГЛАВЕН ПРОКУРОР,

Като неправителствени организации, които от десетилетия последователно наблюдават и анализират състоянието на върховенството на правото, независимостта на съдебната власт, правата на човека и доброто управление в България, бихме искали да изразим своята позиция относно оттеглянето на вече представения кратък списък с кандидати от България за длъжността европейски прокурор.

Контекст и установени обстоятелства

С решение от 8 април 2026 г.¹ Министерският съвет (МС) отмени свое предходно Решение № 50 от 21 януари 2026 г. и оттегли краткия списък с кандидати, състоящ се от: Димитър Беличев, Михаела Райдовска и Пламен Петков.

Съгласно изложените мотиви на МС, решението за оттеглянето е постановено въз основа на проверка, извършена от Министерството на правосъдието (МП), при която са констатирани съществени и системни пороци в националната процедура за подбор, проведена в периода октомври 2025 г. – януари 2026 г. Установените недостатъци засягат както организацията, така и законосъобразността на процедурата, включително:

- състава на националната комисия по подбор:
 - участие на четирима членове на Висшия съдебен съвет с отдавна изтекъл мандат (от октомври 2022 г.), които са били в позиция да формират мнозинство;
 - участие на представители на изпълнителната власт, включително председателството на комисията от заместник-министър на правосъдието);

- липсата на предварително установени, публично достъпни правила, критерии и методика за оценяване на кандидатите.

Приложима правна рамка на ЕС

Съгласно чл. 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), Европейският съюз (ЕС) се основава на фундаментални ценности, сред които принципът на правовата държава. Този принцип обвързва както институциите на Съюза, така и държавите членки, включително когато последните провеждат национални процедури, които съставляват елемент от процесите на вземане на решения в ЕС. Номинацията на кандидати за европейски прокурор по чл. 16, пар. 1 от Регламент (ЕС) 2017/1939 представлява именно такава процедура. Макар

¹ Достъпно тук: <https://www.gov.bg/special/bg/prestsentar/zasedaniya-na-ms/dneven-red-na-zasedanie-na-ministerskiya-savet-na-08-04-2026-g>

крайният акт за назначение да е на Съвета на ЕС, неговата законосъобразност е неразривно обусловена от легитимността и надеждността на националния етап на подбор.

В този контекст изискването на чл. 14, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2017/1939 кандидатите да бъдат лица, „чиято независимост е извън съмнение“ и които притежават необходимата квалификация, следва да се тълкува не само с оглед на техните лични и професионални качества, но и във връзка с обективния интегритет на процедурата, чрез която те са били определени.

Принципите на прозрачност, равно третиране и обективна оценка представляват основни изисквания към всяка законосъобразна административна процедура както съгласно правото на ЕС, така и съгласно националното право. Те са тясно свързани с правото на добра администрация, гарантирано в чл. 41 от Хартата на основните права на Европейския съюз и предполагат, че решенията, включително тези, които засягат лица, заемащи позиции в сферата на съдебната власт, се вземат в резултат на процедури, които са справедливи, безпристрастни и надлежно мотивирани.

Правни последици от установените недостатъци в процедурата по подбор

Констатираните пороци в националната процедура по подбор имат съществен и структурен характер и поставят под съмнение нейната законосъобразност и легитимност в цялост. Твърдените нередности разкриват процедурна рамка, която не е в състояние да гарантира обективна, прозрачна и независима оценка на кандидатите. Липсата на ясни, предварително установени и публично оповестени критерии и методика за оценяване лишава процедурата от необходимите гаранции срещу произвол при упражняването на дискреционни правомощия от страна на комисията за подбор. При наличието на подобни условия процесът неизбежно се компрометира от риск от произвол, непоследователност и субективизъм.

Допълнителни съмнения произтичат от състава на комисията за подбор. Когато членове с изтекъл мандат са в състояние да формират решаващо мнозинство, това поражда сериозни и обосновани съмнения относно легитимността на органа и неговата способност да упражнява функциите си независимо. Упражняването на правомощия извън конституционно и законово предвидения мандат по своята същност компрометира както фактическата, така и възприеманата независимост на органа, особено в контекста на назначения на висши магистрати.

Участието на представители на изпълнителната власт в състава и ръководството на комисията допълнително засилва тези опасения. В процедури, които следва да гарантират независимост и политическа неутралност, подобно участие създава структурен риск от

неправомерно влияние, независимо дали пряко или косвено. Дори при липса на доказана намеса, самото наличие на такава конфигурация е достатъчно да породи съмнения относно безпристрастността на процедурата, доколкото независимостта следва не само да съществува, но и да бъде възприемана като такава.

В своята съвкупност тези обстоятелства сочат, че процедурата не е била способна да осигури обективна, прозрачна и деполитизирана оценка на кандидатите. Процес на подбор, характеризиращ се с липса на обективни критерии, съмнителен институционален състав на органа по подбор и недостатъчните гаранции срещу външно влияние, не може по убедителен начин да излъчи кандидати, чиято независимост е „извън всякакво съмнение“ по смисъла на Регламент (ЕС) 2017/1939.

Освен това, публично достъпна информация относно процедурата допълнително поражда опасения относно надеждността ѝ. Медийни публикации сочат, че имената на тримата окончателно одобрени кандидати са били известни поне един ден преди формалното решение на Министерството на правосъдието, което предполага риск резултатът да е бил предварително определен².

Макар настоящата позиция да се фокусира върху процедурата, а не върху личната почтеност на отделните кандидати, следва да се отбележи, че информация, оповестена в публичното пространство, също поражда опасения относно предполагаеми контакти между един от кандидатите в краткия списък и лице, описвано в медиите и широко възприемано в българското общество като посредник на влияние в съдебната система (Петьо Петров „Еврото“) ³. Освен това, публични източници, включително в специализирани правни медии⁴, сочат, че друг кандидат е бил изслушан от прокурорската колегия на ВСС във връзка с проверка относно обвързаности между магистрати и друг посредник на влияние – убития Мартин Божанов („Нотариуса“), като по време на изслушването той е потвърдил, че Божанов е присъствал на социално събитие на Софийската районна прокуратура през 2021 г.

Макар подобни публикации сами по себе си да не установяват нарушение или да не водят до формални констатации или санкции, те въпреки това пораждат легитимни съмнения относно възприятието за независимост и почтеност. В контекста на процедура по подбор, която трябва да гарантира, че кандидатите са „извън всякакво съмнение“ по отношение на тяхната независимост, съществуването на подобни публично огласени връзки, особено

² Например информация, достъпна тук: <https://www.segabg.com/hot/category-bulgaria/kandidat-za-evroprokuror-dano-veche-da-ne-se-reshava-na-divancheta-i-masi>

³ Повече информация е достъпна тук: <https://fakti.bg/razsledvania/1042096-boec-razkrihme-kak-raboti-modela-osemte-djudjeta>

⁴ <https://news.lex.bg/седем-магистрати-се-кандидатираха-за/>

когато те не са адекватно идентифицирани, изследвани или прозрачно обсъдени в рамките на процедурата, допълнително подчертава нейната неспособност да разсее разумните съмнения и да гарантира доверие в резултата.

Възможно отражение върху Европейската прокуратура и правния ред на ЕС

Допускането на процедура, компрометирана от подобни пороци, да произведе правни последици би създадо риск от подкопаване не само на легитимността на националната номинация, но и на доверието в последващите етапи на процедурата на равнище ЕС. Това би могло да изложи крайното решение за назначаване на риск от съдебно оспорване, да отслаби общественото доверие в Европейската прокуратура и да създаде риск от институционални репутационни последици.

Настоящият случай подчертава един по-общ принцип: легитимността на институциите на Европейския съюз е пряко обусловена от законосъобразността и почтеността на националните процедури, които допринасят за формирането на тези институции. Гарантирането на съответствие на тези процедури с изискванията за прозрачност, независимост и справедливост не е просто формално задължение, а съществена гаранция за функционирането на правовата държава съгласно чл. 2 ДЕС. Поради това корективните действия, насочени към отстраняване на сериозни процедурни недостатъци, следва да се разглеждат като част от нормалното функциониране на правовия ред, а не като отклонение от него.

В крайна сметка, продължаването на процедура, основана на компрометиран подбор, би означавало да се даде приоритет на процедурната непрекъснатост пред изискването за законосъобразност. От съществено значение е и това, че подобно решение би създадо риск от нормализиране на порочни практики в национални процедури, които се пренасят в процесите на вземането на решения в ЕС. Това е несъвместимо с основната ценност на правовата държава по чл. 2 ДЕС, както и с изискването функционирането на институциите на ЕС да се основава на процедури, които са справедливи, прозрачни и свободни от неправомерно влияние. В този смисъл установените недостатъци надхвърлят рамките на конкретната процедура и повдигат по-сериозни въпроси относно необходимите гаранции за почтеност при назначенията в рамките на правния ред на Европейския съюз.

С оглед на изложеното по-горе, подписалите се организации призоваваме компетентните европейски институции да:

1. Насърчат своевременното провеждане на нова, прозрачна и основана на заслуги национална процедура по подбор, която може да гарантира възстановяването на общественото доверие и пълно съответствие с правото на ЕС;
2. Вземат предвид по-широкия институционален контекст, включително рисковете за ефективното функциониране и възприеманата независимост на Европейската прокуратура, при определяне на подходящите последващи действия;
3. Влязат в конструктивен диалог с българските власти с оглед гарантиране, че всяка бъдеща процедура по номиниране ще се провежда в пълно съответствие с принципите на върховенството на правото и най-добрите европейски стандарти;
4. Вземат предвид легитимността на националната процедура по подбор при оценката на настоящата ситуация, включително наличието на обосновани съмнения относно нейното съответствие с изискванията за прозрачност, независимост и обективност;
5. Зачетат отговорността на държавите членки да гарантират законосъобразността на своите процедури;
6. Гарантират, че прилагането на Регламент (ЕС) 2017/1939 съблюдава изискването кандидатите да бъдат „извън всякакво съмнение“ по отношение на тяхната независимост, включително когато процедурни недостатъци поставят под въпрос достоверността на предложен списък

С уважение,

Антикорупционен фонд

Асоциация за европейска интеграция и права на човека

Български адвокати за правата на човека

Български институт за правни инициативи

Български хелзинкски комитет

Институт за пазарна икономика

Програма „Достъп до информация“